

SAMBAND

No. 57. Januar 1913.

“Samband” udkommer hver maaned, er tilegnet bygdelaegbevægelsen og vil søge at fremme bygdelaegenes formaal og virke for deres fremgang og trivsel. En flerhed af dem har enten tilsagt det sin støtte eller anbefaler det til sine medlemmer. Abonnementspris, \$1.00 aaret; enkelte hefter 10 cents hvert.

Udgives af SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:

A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

1000

nye abonnenter hver maaned bør vi faa, og vi faar dem ogsaa, dersom vore læsere vil ta sig af at skaffe dem. For at opmuntre til forøget virksomhed for bladets udbredelse gjør vi følgende liberale tilbud:

Gamle abonnenter paa **Samband**, som har betalt eller betaler den fulde kontingent af \$1.00 aaret, i forskud, til September 1913 eller senere, vil bli tilstaaet

40 PROCENT RABAT

paa kontingent for nye hel-aars abonnenter som de sikrer os fra nu af og inden 1ste April 1913.

Læser:—Vil du forære din ven et aars abonnement, saa koster det dig blot 60 cents, forudsat at du selv har betalt eller betaler for et aar i forskud.

Vil du sende **Samband** et aar til din far, bror, eller ven hjemme i Norge, saa kan du gjøre det for 60 cents, skjønt vi strengt taget ikke har raad dertil fordi portoer er saa høi did.

Men vi vil at man derhjemme skal læse vort blad og bli kjendt med dets maal og virke, og vi er derfor villig til at ta endog et lille tab for at opnaa denne hensigt.

Tag nu et tag ivinter og hjælp med bladets udbredelse. Flere abonnenter betyr forbedret og udvidet tidsskrift til gamle og nye abonnenters fordel. At opnaa dette maa ske gjennem vore læsers hjælp og bestræbelser. Skal man faa abonnenter maa man tinge dem, og man maa huske at det er et norsk særmerke at "la sig bea," og ikke gi sig for snart.

Og det er ikke blot folk tilhørende visse bygdelag som man bør faa interesseret, men medlemmer af alle lagene — folk fra alle hjemlandets bygdestrøg.

Denne henvendelse er stilet til hver velvillig læser. Enhver bør selv gjøre noget, thi han høster jo selv gavn deraf og gjør tillige vel mod dem han faar med paa listen. Overlader du det til de andre og selv intet gjør, saa blir der intet af det. Alles sag er ingens sag. Gjør den til din personlig, saa blir det noget gjort.

Send os altsaa 60 cents for hver ny aarsabonnet du faar og behold de andre 40 cents for dit bryderi.

Prøvehefter kan enhver faa frit paa forlangende.

Send money order eller draft til **Samband** eller til

A. A. Veblen,
322 Cedar Ave.
Minneapolis, Minn.

Samband

is a monthly magazine devoted to old country folk-lore, tradition, and history, and historical and biographical sketches from the Norwegian settlements in America. It is especially dedicated to the bygdelag movement among Americans of Norwegian origin or descent, and seeks to further the growth of the bygdelag societies and the attainment of their aims and objects.

Subscription price, \$1.00 a year.
Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the **Samband Publishing Association**.

Manager and editor:

A. A. Veblen.

Indhold:

	Side.
Nytaarshilsen til Norge. Martin Ødegaard	89
Fra et besøg paa Bermuda Øerne. B. L. Wick	90
Mere fra Clayton County, Iowa. P. T. P. Ederklep..	96
E aa Gammalosten. O. K. D.	102
Rock Prairie. XV. Dr. J. S. Johnson	103
Aarsberetning fra Pope Co., Minn. O. H. Opheim	109
Fra Peiskrakken. R. O. Kvernen	112
Numedøls pionerer i Clayton og Fayette Co., Iowa. G. Gregerson	114
Knudt G. Quill. G. K. Q.	123
Badstuen ved Fagernes. K. E. Onstad	124
Ole Vig. Torgeir Magistad	125
Prairieliv og kirkebygning i Amerika. Arnf. Nygaard	127
Svarvar'n. Torgeir Magistad	130
"Jul i Vesterheimen."	132

Vi tillader os at kalde vore læsers opmærksomhed hen paa avertissementerne. De er fra paalidelige firmaer alle sammen og at stole paa. Nævn "**Samband**" naar du svarer paa dem.

Samband.

No. 57

Januar

1913

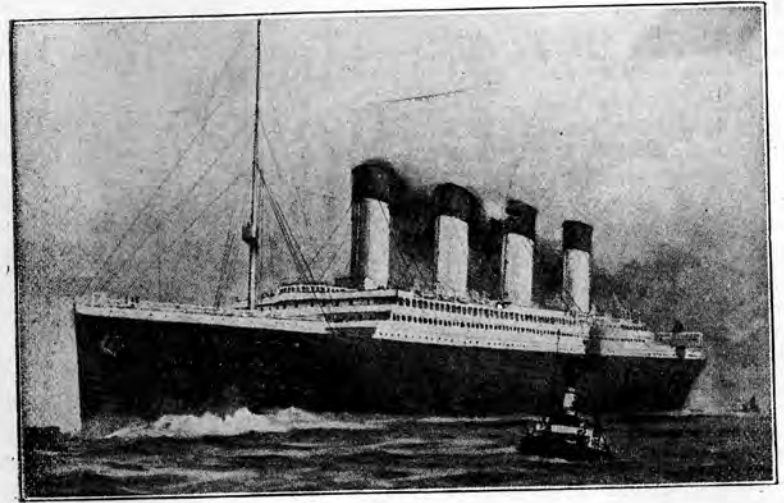
Ryttaarshilsen til Norge.

Synges som „At far min kunde gjera.“

Vaagn op paa rette maade,
Du norske odelsmand,
Lad fremmed skif ei raade
Svor du med eget kan
Din fremtids trygd opbygge.
I hjem paa gammel vis
Vi Nordmænd bor saa trygge,
Men ei i oldtids is.

Vaagn op paa rette maade,
Du norske arbejdsmand,
Ei fremmed tanke raade
Svor lykke bygges kan,
Paa klippe af vort eget.
I tusjindaarigt strev
I daglig kamp for livet
Vi jævnt fremover drev.

Vaagn op paa rette maade,
Du norske prestemand,
Og lad din bibel raade
Endnu i Norges land.

The White Star Line

indbefatter

Verdens største, fineste og mest moderne indredede Dampskib

OLYMPIC

45,000 Tons—882 Fod lang.

ADRIATIC, BALTIC, CEDRIC, CELTIC,
fra 21,000 til 25,000 Tons.

Ligesaa de store nye og godt likte Dampskibe

LAURENTIC og MEGANTIC.

EKSKURSIONER AFGAAR:

Seiler

Seiler:

ARABICTirsdag 14de Jan.	BALTICTorsdag 20de Febr.
BALTICTorsdag 23de Jan.	MAJESTICOnsdag 26de Febr.
MAJESTICLørdag 25de Jan.	CELTICTorsdag 6te Mars
CELTICTorsdag 6te Febr.	ARABICTirsdag 11te Mars
ARABICTirsdag 11te Febr.	OCEANICOnsdag 12te Mars
OCEANICOnsdag 12te Febr.	LAURENTICTorsdag 13de Mars

Uovertrufne Bekvemmeligheder paa 3die Plads.

God og tilstrækkelig Mad serveres paa Borde dækkede med hvide Bordduge. Smaa, fine Rum for 2 eller 4 Personer, som kan reserveres og erholdes, hvis Rumets Nummer paaføres Billetten.

Hvide Stjerne-Liniens billigste Billetpriser til og fra Skandinavien, samt andre nyttige Oplysninger om Reisen erholdes gratis, hvis man henvender sig til

O. E. BRECKE.

NORTHW. PASSENGER AGENT

119 & 121 SO. 3RD ST., - MINNEAPOLIS, MINN.

Styrk vore hjem og firke
 I al retfindighed,
 Gud vær med i jert virke,
 Mod synd til jalighed.

Baagn op paa rette maade,
 Du norske patriot;
 Hvad fædre led og prøvde
 I modgang, frig og jot,
 Det gang paa gang os lærte,
 At hjem og arnested,
 Ei store ord vi hørte,
 Er fædrelandets pyrd.

Baagn op paa rette maade,
 Mit kjære fødeland,
 Befindighed lad raade
 Paa isj, i fjeld, paa land.
 Byg hjem, byg traust og sikkert.
 Vor Gud tag ogjaa med.
 Vort land er stort og vakkert
 Og stærkt hvor han er med.

1908.

Martin Ødegaard.

Fra et besøg paa Bermuda Zerne.

Af B. L. Wief.

Langt ude i havet omtrent 700 mil i øst fra Florida ligger Bermuda øerne. Der skal være 360 øer, men de er vel ikke alle tilsammen større end et middelstort county i Minnesota. Folkemængden er omkring 20,000, hvoraf 60 procent er negre eller mulatter. Der er næsten altid en tre til fire tusen en-

gelste soldater paa øerne, og en 10,000 turister, som kommer og rejser alle tider af aaret. Bermuda er et kurested, helst fra November til April, og paa den tid af aaret er det knapt man finder husrum, thi folk strømmer til fra alle verdensdele for helsebad, jernøvelse eller for at undgaa kulden paa de barste prarier herude i vesten.

Øgruppen blev opdaget af en Spanier ved navn Bermudez, aar 1522, og bærer saaledes sin opdagers navn. Det fortælles at nogle ruiner fandtes ristede paa en sten, men hvem som ristede indskriften vides ikke. Et aarhundrede senere blev under en orkan George Sommers, en engelsk opdager, skyllet iland paa øerne, og grundede det første **settlement**. Saaledes kom Bermuda til at bli en engelsk koloni.

Fornemmelig paa grund af den mængde underjordiske huller trodde bebyggerne længe at øerne var besatte af djævel. Videnskabsmænd paastaar nu at øerne har ingen urindvaanere havt.

Det kunde tænkes at disse øer, som ligger bare 800 mil i syd fra Nova Scotia kunde en eller an gang blit besøgt af Nordmænd, som i den gyldne vikingetid var alle steder fremme. Er det muligt at finde i de gamle islandiske skrifter noget der hentyder til denne verdensdel?

Det underjordiske koralrev, som det kaldes og som er det nordligste koralrev paa floden, strækker sig ud i havet rundt øerne næsten 20 mil; og her er koralgryder som bryder næsten alle tider af dagen.

Sele øgruppen bestaar af kalksten. Naar man bygger hus maa man sage kalksten at bygge af, og veie skæbes ved at skjære stenblokke udaf høiderne og fylde i sjøen. Allevægne er der kalksten og alle buske og træer vokser i stenen uden nogen muld eller gjødsel. Der findes ingen elve, ingen indsjøer, ingen brønde eller kildebånd paa nogen af øerne. Man har blot

regnvand til forbrug. Og naar der er tørke passer man der paa vandet med mere omhu end folk paa andre steder vogter paa guld og sølv.

Men om jordbunden maa kaldes daarlig saa ignes varme og regn at sætte liv i alt som vokser paa øerne. Dog kan det ikke henregnes til det varme syden. Sovevedprodukterne er af slags frugt og grøntsager, som udføres til Canada og de forenede Stater. Her vokser bananas, appelsiner, grapefrukt, sukferrør, pilrod, løg og afslags blomster. Da man aldrig har frost paa øerne, vokser roser ude aaret rundt og man pløier og planter hvad årstid man vil. Selst søger farmerne at saa sin løg og blomster paa verdensmarkedet før nogen anden, og saa høster man helst tidlig paa vaaren og faar den tid vi høster vor afgrøde.

Jeg hadde nu hørt saameget om disse Bermuda farmere, som har saadan fortjeneste paa sit tujen-dollar-acren land, og ønskede at saa vide netop hvormeget en driftig farmer kunde lægge i banken om aaret. Portugiseren er den bedste truckfarmer der. Han gjør mer arbeide end mulatten og fortaar at styre bedre. Heste bruges ikke til jordarbeidet, thi det vilde komme for dyrt at kjøbe hest og havre, som indføres fra Manitoba og Nova Scotia, især da mellemmanden maa ha noget for at haandtere varerne. Redskaberne er spade og hakke. Nogle smaa pløge bruges ogsaa men trækkes af folk istedetfor dyr, da det er billigere.

En af de saakaldte velstaaende farmere hadde i tyve aar arbeidet paa sin farm og hadde kanske en formue paa fra 3000 til 5000 dollars. Han fortalte at deres løg og blomster blev sendt til New York, men mellemmand tog fortjenesten. Videre fortalte han at Texasfolk driver med Bermudaløgdyrking i saadan udstrækning at nu vidste han ikke hvad det vilde bli af de trofkyldige Bermudafarmere som maatte arbeide alle

dage i aaret blot for at føde deres familier. Nok er det, leve-maaden er kostbar ogsaa her. Den samlede avling er liden og indførselen forholdsvis stor. Et deiligt klima har man dernede; varmen gaar aldrig over 84 grader og aldrig under 44. Indbyggerne er vant til at sidde under aaben himmel hver aften, under cederbuskernes kroner, og lytte til negergitarens musik og mulattens idylliske sang. Dette kan være bra nok, men „solskin og sngge mætter ikke julten mave og klæder ikke nøgen krop,“ siges der.

Den sorte race har her større frihed og kommer sig snarere op til at være selvstændige folk, end noget andet sted jeg kjender. De hører til den engelske (episkopal) kirke, har sine egne klubber, sidder i tinget, og er dygtige forretningsfolk. Men man maa komme ihu at de er blandet med de hvide folkeraacer, og at slaveriet ophørte et hundrede aar siden, og i disse frihedens aar har disse sorte gjort stor fremgang. Sæller ikke er de gjenstand for had, som de sorte i syden, men er ligejillet med de hvide.

Det fortælles at et aarhundrede tilbage var disse øer stedet hvor England sendte landets tyvknægter og landstrygere. Faktum er at flere af øernes indbyggere tog sig ikke altid til med hvad som lov og ret var. Deres „eget syn paa jagen var ogsaa lov“ sagdes der. Der var mange havarier rundt øerne, og det siges at folk satte fyr paa farlige klippepynter for at saa sik til at drive paa skær i de farlige laguner, og visse tider af aaret blev vrangene folkets bedste indtægtskilde. Det fortælles endnu om en prest, som holdt gudstjeneste i en kirke paa vestsiden af en større øgruppe. Mens presten talte paa sit bedste kom en løbende ind i kirken og hviskede noget i øret paa en af forsamlingen. Folket begyndte at gaa ud. Da stansede presten sin prædiken og sagde: „Hvad er paa færde, godtfolk?“ Manden svarede at der var et skib paa pynten som kanske vilde

drive tillands som brag. „Jungen mand maa forlade kirken før jeg faar prestefjolen af,“ ja presten, „for i denne sag maa vi staa alle lige.“ Det var præst det, siges der den dag idag, som forstod folket.

Soldater er der overalt — unge, vakre gutter, som ligger her bare til at tænke paa frig og vente at fortjene en soldats berømmelse blandt sine kamerater. De faar liden betaling, liden frihed og ingen lærdom. Om nogle aar drager de hjem uden nogen lyst til at ta sig til noget arbejde. Sid jendte England under Boerkrigen 5000 fanger. Nogle bor her endnu, men størsteparten drog til Amerika, hvor de blev dygtige farmere. Tilbage til Afrika vilde de ikke, da de hadede Englands store. Under samtale med nogle af dem var der intet at lære fra dem om deres kamp for frihed i deres hjemland. Kaniske trodde de jeg var en spion.

Vermudagrupperne siges at være bare fjeldtoppe af en eller anden verdensdel, som er sunket ned i dybet. Kaniske er det det tabte Atlantis hvorom Platon beretter, at det skulde ha ligget langt i vest fra Spanien — et stort ørige. Han fortæller om dets storhed og rigdom og at det sank i havet paa en nat. Mange anser Platons fortælling for en myte, men det kan godt hævde at Bermuda var en langt større landsdel end det nu er, og at det ved en vulkanisk forstyrrelse er sunket i havet. Men ingen ved noget vist om dette.

For nordmand, endog dem som er nedjatte paa Vesterheimens endeløse prairier er det noget slaut ved disse jydlike forhold. Folket har i saa lang tid lært at ta alt med ro, enten det er at bære en kuffert til et nærliggende hotel eller at ro en over de trange bugter. En normand ønsker helst at udjøre disse ting iely og det med rashed. Disse øboere syntes mig netop at spille deres tid med at ta det kofeligt. Alle dage er lige her, hele aaret. Man kan bli kjed af et jaadant liv. Er det

ikke tanken paa vaaren som gjør livet udholdeligt i de kolde vinterdage herude i vesten? Naar sommeren er hed ved man den vil skjules af de deilige høstdage med behagelige fjøreture over prairien. Bermudafolket sidder under Oleanderbuskene ved veikanten efter en hed dag og nyder den friske natbris, og den næste aften gjør man det samme aaret rundt.

Maanen synes her at være jorden nærmere end længere nord, og dens straalere tindre over det endeløse hav som man beskuer hvor man ser hen. Luften er efter aftenjolens nedgang meget mildere og blødere end jeg før hadde følt den, og den er forfrisket af sterkt dug som duster af de vellugtede planter netop som var man i et drivhus. Men al denne frihed virker ikke oplivende paa en som ønsker at komme frem. Tager man med baad og vil at føreren skal ro sig, saa tænder han kanske piben og lader baaden drive paa det blanke vand i lagunen og siger, at der er vel ingen hast, „for en som kjører med offer kommer ogsaa frem.“ Denne jenhed i et og alt føler man allevegne. Zernes ting har ved lov besluttet at ingen automobil maa saa komme iland, ingen jernbane maa bygges. Her blir vel aldrig nogen trafik og ingen fremstridt. Men saa er Bermuda ogsaa de nervebevædeds tilflugtssted og de jøveljærliges paradís. Og det blir vist i fremtiden et af verdens vigtige kursteder.

En uges tid var for kort til rigtig at beje dette sted, men den som ikke har tid til blot at more sig, han faar ta det som han kan. Da dampskibet lagde fra bryggen og sagte dampede ud den lange, trange lagune, saa farlig for skibsfast, fik vi et slaaende indtryk af landets kyststrækninger. Det syntes som om oleanderbuskene med deres blaarøde farver jylde hele øgrupperne fra ende til ende med farve som gav det en maleriisk hnde der er enejaaende og uden jidestykke. Vi jølte virkningen af den friske havbris og indtrykket af det maleriiske jyn

var helt andet end da vi beskuet det de saa dage paa nærmere hold. Som vi drog ud tænkte jeg hvad følelser mange af mine medreisende mulig var optagne af, nu forlod det deilige klima og den fængslende natur. Med en gang forsvandt trylle-øerne fra synet, vi styrede ind i golfstrømmen og om to—tre dage var vi igjen paa Amerikas grund. Men man glemmer ikke snart denne verdensdel, saa ulig alle andre, og dens folkerace saa tilfreds med deres stilling og gæstfri mod den fremmede.

Merke fra Clayton County, Iowa.

Af P. L. P. Ederklep.

Med at lade tankerne vandre tilbage til mine tidligste minder fra gamle dage kom jeg til at tænke paa de ældste folk som bosatte sig her og som kom hid i en langt fremskreden alder, de som havde levet sine bedste aar i gamle Norge men som trods alt, for at saa være med sine børn i det nye land, enten fulgte dem eller ogsaa kom senere. Af dem var der ikke saa saa, og de fortjener en plads i historien. Men deres liv og virke ligger nu saa langt tilbage i tiden at nogen udførlig beskrivelse af dem er vanskelig og snart sagt umulig, kun nogle saa brudstykker om enkelte her og der. Mange af dem havde oplevet den tid i Norge som kaldtes barkebrød-aaret og var forresten aldrig andet vandt til end at leve i fattigdom og haardt slid og slæb hele tiden. Slige var pionerernes forældre. Af dem hadde de lært nøjsomhed, sparsommelighed og flid — gode ting at ha med sig som flytninger. Det kan ganske trygt siges at de ikke i nogen forstand var forkjælet. Tidlig maatte de ud at tjene sit brød. Ingen stor arv hadde de at vente paa. De hadde faat den rette slags opdragelse, og det kom dem vel til nytte i det nye land. De gamle bør mindes derfor. Men deres virke

her i landet var heller ikke af ringe værd, og jeg er vis paa at mange af dem blev dybt savnet naar de nedlagde vandringstaven. Velsignet være deres minde. Og lad os, som nu lever, saa at sige fjernet fra dem i tredje og fjerde led, ikke glemme dem men ære mindet om dem og holde det i agt og ære.

En af de ældste jeg mindes er gamle Hans Lunda. Hans hustru kan jeg ikke erindre, men de boede her i nabolaget begge, men hun døde flere aar før ham. Han er, tror jeg, den ældste mand begravet paa Norway kirkegaard. Et træfors mærket hans grav i mange aar og paa det stod, at han var født aaret 1790 eller deromkring. Han var far til Barbo No, hustru til Wilhelm No, om hvem jeg før har skrevet. Gamle Iver Saggestad var gift med hans datter Anne. De bodde og hadde sit hjem hos sine børn som var nære naboer. De hadde en stor familie, alle piger. Jeg tror de var 7 i tallet, og alle er nu døde. Gamle Hans Lunda hadde været en stor stærk mand, og endnu i hans alderdom var han det. Hvis jeg ikke tager fejl var han en veteran fra 1812. Han døde, i 1874 tror jeg, hos Wilhelm No hvor han da hadde sit hjem. Hans begravelse mindes jeg godt af den grund at samme dag han blev begravet var der ild-løs hos Wilhelm og hans hestestald, som var af logs, brændte op mens de var til kirken.

Saa erindrer jeg og kjendte godt gamle Knut Sanden og hans hustru. De var ogsaa langt udi aarene da de kom hid tillands. Gamle Mrs. Sanden døde flere aar før ham. Hans død indtraf en 30 aar siden, og han var omtrent 85 aar gammel. Sønnen Herbran er nu en mand paa sine 74. En anden gammel mand jeg godt erindrer, da han ofte var her hos far paa beigg, var gamle Anulf Svendsrud. Han var hvad vi kaldte en gammel ungkarl og drev rundt med forskjelligt slags arbejde paa farmen. Han var en gammel kjendt og barndoms-kamerat af Ole Bringsrud, og de hadde vist havt mange glade

jtunder sammen baade her og der, og tilfældet fik det saa at de to ungkarer og venner nu hviler side om side paa Norway kirkegaard.

Gro Mørkvolden, mor til Ole Herbranson var en af de ældste kvinder. Hun levede hele tiden her i nabolaget hos sin søn Ole Herbranson, hvor hun i mange aar havde et godt hjem. Hun var slink til det sidste og arbejde gjorde hun stødt og stadigt, og som enhver af os ældre ved, var de gamle hændige i mangt et arbejde som folk nu tildags har aldeles glemt eller lagt tilside. Hun havde vist i sine unge dage gjenemgaaet meget. Skade er det at vi ingen oplysninger har derom. Hendes mand, Herbrand døde i Koshkonong settlementet den tid familien opholdt sig der fra 1842 til 1848. Han døde af „Eger'n“ (Ague) og det var vist en sørgelig tilstand i huset just da, da alle i familien led af denne sygdom. Hun døde i 1880 omtrent 86 aar gammel.

Saa har vi forældrene til pioneren, gamle Ole Valle, som var en af de første jettlere her. Dem kan jeg ikke erindre men de levet og døde her som nogle af de ældste folk i nabolaget. En anden gammel kvinde jeg husker var moder til gamle Søren Olsson Sørnum. Sam har jeg intet skrevet om før men hans og hans hustru Ingeborgs levnet er godt og vel beskrevet i Holands bog, saa det er ikke nødvendigt at skrive videre end at Sørnum familie har været vore gode naboer her i Wagner town i mange aar, og deres efterkommere lever her endnu. Mor til Søren døde for over 30 aar siden i en høi alder. Søren Olsson døde en 10 aar siden og hans gjenlevende hustru, Ingeborg, levet til nu nylig, i Juli dette aar og blev omtrent 85 aar gammel. Hun er beskrevet som den første norske kvinde her i countyet. Sørnum familien var gjestfrie og velagtede folk hele livet igjennem. Mrs. Sørnum var sødt i Numedal, men Sørnum tror jeg var fra Land.

Forældrene til Ole Rjøren levet her en tid ogsaa. Sidste gang jeg saa dem var i Freeborn county, Minn. De bodde da hos sin søn Syver Rjøren og var der til sin død. Gamle Mrs. Vold, mor til de velkendte gamle jettlere Ole, Endre og Knut Vold døde her i en høi alder over 32 aar siden. Jeg tror hun var henimod 90 aar. Hendes søn Ole E. Vold er nu en mand paa omtrent 66 aar og bor paa sin gamle farm endnu. Vold familien er nu en stor slægt. Saa var det Ole Notegaard og hans hustru Helene, nok saa gamle folk fra Norge, som boet i lang tid ved Turkey River i Marrison town, hvor Mrs. Notegaard døde. Men gamle Ole levede til sin død hos sin ældste søn Ole Notegaard. Denne kjøbte farmen og gav sine forældre faar for resten af deres liv, folgte senere gamle farmen og flyttede hid til Wagner town og kjøbte en stor farm. Her døde først hans far, og fem aar siden døde han, og hans enke bor nu paa farmen. Hendes navn er Haje, datter til Ole Vold, og hun er en af de tre brudene som jeg før har omtalt i det tredobbelte bryllup. Hun har en stor børneskole. Nogle er gift og reist ud. De yngre er hjemme.

Saa har vi gamle Ole Rjemhus og hans hustru. De bodde en halvanden mil vestenfor St. Olaf, paa en 80 acres land til sin død. Ole Rjemhus havde to døtre, af hvilke blot den ene, Gumild, gift med Tor Rjoja, lever nu. Den ældste datter, Guri, blev gift med en svensk ved navn John Johnson. De bodde paa gamle Rjemhusfarmen indtil begge de gamle var henfødte, folgte da ud, og reiste i vesten, hvor de for længere tid siden begge er døde. Jeg er sikker paa at mange Numedøler husker Rjemhus folkene. Gamle Ole Rjemhus døde i 1874 og det var første gang at der blev ringet til begravelse her i Norway menighed. Den nye kirke var just bygget og kirkeflokken var kommen men ikke opsat i taarnet endda. Jeg husker det godt, og det var Gunder Hougen som

ringte. Siden har den ringet til mange begravelser og den er i brug endnu i den tredje nye kirke vi har her.

Min fætter Gunild Selgeson var ogsaa af de ældre jettlere. Hun døde i 1881 over 80 aar gammel. Hendes søn Peder Selgeson var henimod 66 aar da han døde, en 7 aar siden.

En af mine gamle naboer har jeg glemt at tage med i min første beretning, og jeg vil nu her rette paa det. Rasmus Olson Lia og hustru Marthe kom hid i begyndelsen af 70-aarene. Mrs. Olsons bror, Oley Benson, nu en velstaaende farmer i North Dakota, kostet dem over hid, saa at de var uden egne midler og de levet og strævet haardt i mange aar før de kom sig frem, men frem gif det for dem, og da de nogle aar siden solgte ud og rejste til Worth county, Iowa, var de godt stillet. Deres 6 børn er alle gifte. Alle staar sig vel og skulde nogen af den se disse linjer vil jeg hilse dem tak for sidst og bede dem tænke tilbage paa den tid vi var gode naboer og venner, som varet i 30 aar. Nu er Mr. og Mrs. Olson døde. De havde flyttet til Fertile i nærheden af sine børn Martin, Edward, Maren, Gurine og Karen. Alle bodde i nærheden, undtagen den ældste søn Oley, som i mange aar har levet som farmer i nærheden af Summit, S. D. Hele familien har gjort det godt og fra smaa kaar har de arbejdet sig op til selvstændighed.

En anden som kom omtrent samtidig med Lia familien var Kristian Kristianson med familie, en bror af Mrs. Knut Sougen. Han var en dygtig arbejdsmand, og som saadan drev han hele sit liv med dagarbejde. Med sine hænder arbejdede bygget han sig op et hjem, og ved sin død havde han det betalt og noget tilovers. Hans hustru lever men er hjælpeløs nu i sin høie alder af henimod to eller tre og otti aar, saa hendes dage er tunge, men hun har et godt hjem hos sin datter, Mrs. Ole Thorson, som lever tæt ved Farmersburgh, hustru af Saa-

kon Thorson. Den gamle var en stærk og arbejdsjom kvinde til hun nogle aar siden fik slag og dermed var hendes arbejdstid endt.

Den ældste nulevende mand her er uden tvil gamle Svein Soug, en svoger af de syv velkjendte Grøtte brødrene. Han er født 1814. Er altsaa 98 aar. Landsfrisk er han endnu og ganske rørig og rask for sin høie alder. Han har en stor familie og mange efterkommere. En gudfrygtig og troende mand hele sit liv, har han været et godt eksempel for alle. Han har et godt hjem hos sin søn Nsjor Soug, og paa sit gamle hjemsted i Marion town lever han godt og vel i alle maader.

Gamle Syver Namodt, som døde et par aar siden opnaadede over 99 aar. Han var far til Nils Namodt, en af Numedalslagets medlemmer, som bor i Twin Brooks, Minn. Gamle Syver havde været en stærk mand i sine yngre dage. Hans sønner var ligeledes stærke, velboksne karer. Til sønnen Nils Namodt sender jeg min bedste hilsen. Det er nu en mands alder siden jeg saa ham da han arbejdede her hos far. Om han kom igjen vilde han se mange forandringer paa de 40 aar og vel saa det.

Dette er nu alt jeg kan erindre af de ældre. Deres liv og virke ligger langt tilbage i tiden, men de har sin plads i historien som forældre til mange af vore rydningsmænd. De gjorde sit arbejde i livet for det meste i tranze kaar og de fleste vandret bort mens alt her endnu var nyt, længe før de forandringer og den udvikling fandt sted som har bragt settlementet i dets nuværende tilstand og livsbetingelser med alle mulige ting at nyde tilbærelsen. Dog var de maaske ligeaa lykkelige i sit simple liv som mange er det nu. Hermed en tak til disse gamle for hvad de gjorde, og velsignet være deres minde.

E aa Gammaloften.
Af en Halling.

Dæ æ nøfjo undale mæ di, her i værn, at dæ som ein trur han kjenne best te, dæ veit ein jamt minst om. Te ældro ein bli te meir vije erfarinji dæ, at dei du ha lyti mest paa, dei ha østo falskast hjarta, aa den ting du ha mest hantert aa trur du veit alting om, den kan mæ eigong vijo juparø aa stærkarø træff el du ha hatt anels om at den sat innø mæ. So va dæ mæ me aa gammaloftø. E kan inkji minnast den tie e va jo ong at e inkji haddø hoirt om kos den østen ha ført mæ i vifingslægtø, aa i alle generationa ha vift je værdig te aa staa jamsjt mæ dæ søkøslagø den va utvikla isammen mæ, i baadø standhaftigheit aa styrkji. Men likøvel jo va dæ fji før i haujt at e rettigt førsto fo dæ betydøø aa sita ansigt te ansigt mæ den som e i so mangø aar hadde falla ein gammal kjenning.

E kom te aa slenji innom paa Valdrissteone i Minneapolis den kvelden dei voro førjamla te bors. Paa einø sita mi jat ein fint klædd Valdris som e kom i prat mæ. Paa den andrø sita jat ein Sogning som jaag nofo lurbutø ut, aa beint framma, paa bore, sto ein fin blomster bukket i eit glaskar. Mat va dæ i aaversto — baade nørst aa engelsk. Rømmøgraut, spikjijøst, lefjø aa øl. Na her aa der burtaavør borø sto dæ vi skaal mæ nofo grøn-svart frøst paa; men e vifte fji fo dæ va aa vilde fji jæra me so dom som aa ipørja. Valdriøen aat taa di aa Sogningen jmaktsø paa dæ. E tok nepaa te me taa mikji anna gøt, men e førnam at dæ va sliø ein rar tæv, som paalag tok matlyte ifraa me. E fløttø paa blomstren aa tænktsø detta æ væl nofo ny slagø by-greio at, dæ.

Men dæ jøltø inkji; lugte vart strammar endaa, jo at e vart ganisø illø ve teislutt. E saag paa Sogningen aa ipedulertø om inkji her va ein far mæ sliø vontluktaandø jøta, aa tænktsø

ve me jjøl, at han burdø ha vasfa je bærsø før han kom iblandt jjikkele jølk. E juuddø me ifraa ho aa tala ivrigt mæ Valdrisø; men taff jan, dæ lukta endaa værrø. Valdriøen tok jo skaale aa helt ho burtaat me, aajo sa'n: „E vait inkji um e sfa bjøø de gamaløst, jo æ jødd her i launde. Men han æ jjele gøø.“

Men daa førsto e at no fysta vart e jort rettigt bekjendt mæ gammaloftø. — E jaag naadigt bortpaa Sogningen aa invørtes ba han om ferlatels. — Lugta'n? Ja, jo du kunna høire dæ, jja dæ, aa kjænnø dæ i alle lemno. Vift leten aa tæven va nofo maal paa alder, jo trur e no sikkert den østen va østa taa mjølk ifraa den fjure som Noah hadde mæ je i Arken — yngro va'n slet inkje; dæ kjæm e ihug. . . Na slikt kunna dei jæta fram aat jølk i ein by som skrutø taa di at dei ha go sundheitskommisjion aa laag dødsreford. Sa fji e vøre hall Valdris jjøl jo skuldø førjnyø me førman Beblen kome paa politi station samma kvelden. I alsald jo kunna dei kvenjølki som jættø slikt paa borø vørte straffa unde Minneapota loven som førbyr jølk aa gaa runt aa bæra farle vaapen.

D. R. D.

Rock Prairie.

XV.

Af Dr. J. S. Johnson.

Tiltrods for masjin-skreven kopi, tiltrods for at jeg omhyggelig læste korrektur to gange, og tiltrods for alle forsøg paa at faa „Værsrullen“ fri for fejl, indjneg der sig dog endel. Det er vel bedst at røtte paa den nu. Ole Hogenjens indmønstrings dato skulde være Sept. 4, 1861. Han skulde ogsaa være hædret som Veteran. Hans (John) Hogenjøn er feilagtig ansørt som Sergeant. Lorenz Oljønø indmønstrings-

dato skulde være Aug. 13de, 1862. D. D. Austin udmønstredes Dec. 19de, 1863. Tollef L. Lee døde rimeligvis ikke paa Rock Prairie, da det viser sig at han flyttede til nærheden af Blooming Prairie omkring 1870. Knud L. Lee døde i Ramsey, Ill. omtrent Sep. 5te, 1865 af beskadigelse som han fik ved at falde af toget paa hjemreisen fra Syden, Aug. 1865. Mathias Frøisland indlisteredes Mai 23de, 1864. Løften Galvorson Skavlem var fra Veloit township, og bor nu i San Diego, California. Peder Poulson Skavlem skulde være nævnt som korporal. Den Tideman Børtnefs som døde paa Rock Prairie 1896, var ikke den samme som var i Co. D, 43de Wis. Inf.

Det viser sig ifra „Nullen“ at det var især i 13de, 15de, 22de, 33te og 43de Wis. regimentet at Rock Prairie gutterne gjorde sin frigestjeneste.

Det var til Co. „G.“ 13de Regiment at de første iløkkede sig. I dette kompani var 15 hvervede, nemlig Frydenlund, Thompson, de tre Kolsrud brødre, Nyhus, Golvand, de to Johnson brødre, Orvold, Erikson, Myhri, Roen, og de to Sogenson brødre. Disse femten gutter vare i mange henseender heldige. Under hele tjenesten kom ikke regimentet i noget stort slag. De havde mange mindre skjærmydsler og mange lange marcher og, ikke saa lidet sygdom, og de gjorde sin pligt som den tilfaldt dem. Vi hørte saaledes ikke om saa mangen heltedaad under deres færd sydpaa, undtagen naar det kunde træffe sig at „Besle Vikon“ eller „Vikoskallen“ som han ogsaa tildels kaldtes, kom ranglendes og begyndte at fortælle om sin søster søn, Frydenlund, hvorledes han „rei igjensomt minuten mæ dragen sabel o hogg rebelleraten ne.“ Da skulde nok mandefaldet ha været nok saa stort!

Ovennævnte Frydenlund reiste tilbage til Norge. Af de tre Kolsrud brødre døde to i frigen. Ole Sogenson kom til-

bage, giftede en datter af Wm. Langeslet, var endel aar kjøbmand i Orfordville, reiste saa til Bode, Iowa, hvor han blev farmer, og døde der omtrent ti aar siden. Hans enke boer der endnu. Om de andre tilhørende dette kompani kjender vi ingenting videre.

I Co. „G“, 15de Wis., var otte, nemlig Axel Risum, Skrautvold, Thorejon, de andre to Golvand brødre, Nielson og Andreas Illensager. Disse som tilhørte dette kompani var ogsaa heldige i den forstand at de kom ikke til at deltage i nogen haard træfning før slaget ved Missionary Ridge ienhøstes 1863. De undgik saaledes de for regimentet ellers saa blodige slag, Stone River og Chickamauga. Men efter Missionary Ridge saa de haard tjeneste. Fingar Thorejon døde i Andersonville fængsel af jaar og slet behandling. Axel Risum blev forfremmet til Adjutant for regimentet, og siges nu at bo i nordlige Wisconsin etsteds. Golvand brødrene reiste vest efter frigen og deres videre historie kjendes ikke.

I 22de Wis. regiment var 14 af vore gutter. Dette regiment saa megen haard tjeneste, blev sluttelig med Sherman paa hans berømte march til havet igjennem Georgia, og deltog i en mængde haarde strabadser og træfninger. Alle de norske i Co. „B“ blev fanget ved Spring Hill og Brentwood, Tenn., men blev snart udvekslede og kom tilbage til armeen. Herbrand Ellingsen (Sælebakken) lod sig efter frigens ende hverve i den regulære arme og fægtede mod indianerne udi vesten, hvor han blev slemst saaret i hovedet. Han kom nemlig til soldaterhjemmet i Milwaukee, Wis., hvor han sandsynligvis død ved at falde ned fra en altan.

I 33te Wis. tjente 17 mænd fra jettlementet. Af disse døde seks i syden. Disse var R. Lee, Risteigen, Stavedal, Hendrick Trøstheim, Zuvhaugen, og Stenerjon. Regimentet var med i mange haarde træfninger, men vore norske kom dog godt

udaf det, hvad de fiendlige fugler angif. Det var i hospitalet-
ne at de gik med af sygdom.

Ole K. Laugen, Co. C, 55te Ill. boede i Oslo, Tex. indtil
omtrent et aars tid siden. Han siges nu at skulle være død.
Han var en bror af Mrs. K. C. Rostad.

Salvor P. Hill, Co. B, 30te Wis. siges nu at bo i Madi-
son, Wis. Amund N. Haugen, Co. C, 33te Wis., en bror af
Congressmand Haugen, bor i Pelican Rapids, Minn. Ole
B. Thoen, Co. G, 33te Wis., bor i eller nær Rushford, Minn.
om han endnu er ilive.

Elisha Martin Tollefsrud bor i Rusk, Iowa.

Det viser sig altsaa af listen, at af Rolsrud familien gik
tre brødre i tjenesten, hvoraf to døde. Af Gowland familien
tre brødre, af Lee (Sagadal) familien tre brødre hvoraf to
døde. Risum, Trøstheim, Dummelstad, Simonson, Olson og
Hogenjon familierne sendte hver sine to, og de fleste ledende
familier lod sig repræsentere. Hallingerne rundt Orfordville
synes at ha skaffet den største andel, maasse fordi de var de
talrigste, men landingerne og numedølerne stod ikke langt
tilbage.

Der bor ogsaa paa Rock Prairie en mand som gjorde tro
tjeneste gennem hele borgerkrigen, og som derfor fortjener
at nævnes, men som ikke godt kan faa plads paa „Nullen“ blot
fordi han hvervede sig isra Rock Nun settlementet, som var i
Illinois, nemlig Nils Hagen. Han tilhørte Co. C, 55de Ill.
Inf., blev haardt saaret ved Shiloh, hvor hans broder i sam-
me kompani faldt. Nils kom sig igjen efter en tid og vendte
tilbage til sit regiment hvor han tjente sin tid ud. Efter kri-
gen kom han til Rock Prairie, blev gift med en datter af Nils
Springhaugen og bor nu i bygden.

Indtil 1863 havde folket mødt alle de krav som stillede
dem for at skaffe krigsfolk, med saadan beredvillighed at man-

ge „volunteers“ tilbagevistes endog. Men af forskjellige grun-
de blev der ligesom en stands i begejstringen for at lade sig
hverve, saa der blev den høst udskrivning, eller „draft.“ Hvert
township maatte skaffe et vist kvota efter som de talte vaaben-
dragtige mænd i alderen mellem 18 og 45 aar. Følgende lille
episode som maasse erindres af en eller anden som læser dette,
og som kaster lidt lys paa hvordan det sommetider gik til,
gjengiver jeg efter Hr. Tollefsrud: — „Da udskrivningen skul-
de foregaa var der vel saa som var uvillige til at gaa sydpaa,
ifald deres navn blev trukket udaf hjulet. Men det kunde
være nok saa bekvemt alligevel at ha en skabank som kunde
fritage en, saa i baghaand. De som da havde saadanne skaban-
ker som fritog dem for tjenesten, maatte saa rejse til Janes-
ville, countyhædet, for at eksamineres og frikjendes af den
dertil ansatte læge. Da tiden for dette kom, havde „San
Christian“ faat et meget stygt knæ, saa det var med stor van-
skelighed at han kunde kjøres til byen, men ved hjælp af Jim
Whiteheads demokrat vogn med springvæde paa, stod han dog
turen nogenlunde. Doktoren fandt Christians knæ stærkt op-
svulmet, hudløst og dryppende af „sveabatten.“ Christian
hadde svære smerter og „grein“ og bar sig fælt. Doktoren
gav det udslag at det var et meget ilemt tilfælde, og raadede
ham til at underkaste sig behandling af sin huslæge straks;
trodde kanske lemmet maatte afsættes, men han vilde dog ikke
stryge hans navn af udskrivningslisten. Gamle Whitehead
yntede om at Christian havde stelt med spanske fluer og sligt
for at faa sit knæ i denne forfatning, og doktoren syntes nok
at forstaa sig paa hvorledes Christian var kommet paa kryk-
ker. Knæet blev straks bra igjen, og han fik beholde benet til
sin død, men der hang ogsaa bestandigt noget andet ved ham
og hans knæ, som ikke forlod ham, endog efter han var død og
som nu spøger igjen for læseren.

Under udskrivningen blev hvert township paalagt, enten at skaffe et vist antal rekrutter, eller betale en tilsvarende sum penge for at hyre rekrutter med. For vort township, Newark's, vedkommende var krævet 38 mand under de to sidste opraab. Der rejstes da ved subscription \$6,300.00 og ved skatteligning \$5,100.00, og omtrent lignende var forholdet i de tilstødende townships.

Mange pudfjige hændelser kunde vel fortælles om, men det faar være med en, som fortalt af Tollefsrud.

Ole Nørstelién var en gammelboren ungkarl som bodde hos sin søster Christine Dmmelstad. Det var i krigens mørkeste dage, og situationen besværede ogsaa Ole ikke saa lidet. En morgen kom Christian Shørlén og Per Langeslet galloperende østenifra forbi Dmmelstad. Ole var oppe ved grinden, og de standsede og spurgte om han havde hørt de farlige rygter som gik. Nei! Hvad var det for noget? Jo, en bande rebeller-spioner ifra blyminerne ved Mineral Pt. var komne opi Waj's Creek „flua," og havde begyndt at røve og hærje og huse; havde allerede anfaldt Dnsgaard's der nordpaa, og nu havde Christian og Per været øst i Numedalsbygden for at varsle om det, og nu skulde de i hu og hast vestover for at gjøre anffrig. Saa var det bestemt at alle vaabendygtige mænd skulde samle sig paa „Prærihaugen" sydenfor Jørandslien for der at jatte sig til modværge, — de fik ta med sig hvad de træfte til at ha af vaaben, høsfjer, høigaffler, øfjer osv. Kvindfolk og unger fik de se at faa ud af veien, men farene maatte afsted for at stille sig ved „Kringen." Det var hastverk, og Christian og Per jatte afsted vestover saa fort som høstene kunde bære dem. Snart kom Ole ruslende sydover til os med sin to-tine høigaffel paa nakken for at stille sig til landets forsvær. Men fader maatte naturligvis ogsaa være med, men havde ikke hørt den farlige nyhed. Han forstod straks situa-

tionen, og foreslog at de maatte ha sig en god kop kaffe og en dram førend de drog afsted, og Ole blev med ind. Ole elskede især en god kop kaffe, og han fik skjelden andet end knupkaffe der hjemme hos Kristine. Moder kogte saa kaffe og fader fandt frem flasken. Da de nu saaledes havde gjort sig til gode og var færdige til felttoget, kom Nils Christian Sør-Jossum med den beretning at Footville „eirissen" havde omringet og dræbt rebeltroppen førend de kom saa langt sydover som til Safe Fjsher, og nu var faren over. Dette var glædelige efterretninger og fortjente nok en dram til. Efter at ha takket for sig, stubbede Ole hjemover tværsøver „batomen" med sin gaffel, glad over at hans krigstjenstetid var saa snart og heldig udløben. Men hændelsen havde bevist at Ole Nørstelién var ingen kujon i farens stund, og at han ikke vilde ha tat tilflugt til spanske fluer for at udhygtiggjøre sig selv for et felttog. Ikke alle helte var i kringen!" (Sluttes i næste No.)

Marsberetning fra Pope Co., Minn.

Af D. S. Opheim.

Med en følelse af skam er det jeg nu tar fat paa at sende „Samband" min aarsberetning, paa grund af at det har gaaet hen saa længe før min kontingent for bladet blev betalt. Men saa vil jeg ogsaa sende to dollars i papir, som ogsaa vil betale for to aar. For denne sommer har jeg nok desværre ikke at berette om saa mange selskaber som ifjor, da jeg kun erindrer et. Men saa var det ogsaa et i alle maader stort og helt igjennem hyggeligt „party." Det var nemlig Thom Tollefsøns og hustru's jølvbryllup, og saavidt jeg kan erindre var hver eneste en af menigheden der undtagen en familie, og siden folk fra alle byerne i dette og andre countier. Vi var dengang ogsaa

i saa heldige omstændigheder at ha to prester, der holdt hver sin tale.

Saa er at berette, at vi fik i alle maader et godt aar af alle slags, og til og med et godt høstveir, saa alt blev trækket og kom vel i hus. Thi sne har vi ikke havt før idag, at nævne. Men mange klager jammerlig over at priserne er for jmaa, og det er de ogsaa efter som vi har været vant med nu i længere tid. Men saa har man votet ind det demokratiske parti, saa jeg er ræd for at vi alle faar føle det.

Jeg vil saa lov gjennem denne min aarsberetning at jende J. C. M. Hanson min oprigtige tak for hans ypperlige tale ved stevnet ihøst. Jeg havde sikkert tænkt at komme til vort sidste stevne og da rystet hans haand til tak for alt han har skrevet fra og om Valdris. Men en sørgelig begivenhed indtraf saa det blev umuligt for mig at rejse, og som jeg siden vil berette lidt om. Dernæst vil jeg jende tak til K., som skrev saa ypperligt om gammelt og nyt fra Valdris. Det var lidt usælskligt at ikke en saa bra skriver skulde jette sit fulde navn under. Skulde det træffe at K. læser disse linjer, saa kjære dig, skriv mer og skriv dit navn, saa er du jnil.

Saa havde jeg tænkt at berette lidt om Emigranten fra 1861 som der stod om i „Samband“ for næsten to aar siden (No. 38). Hans navn var Ole Meckelson, der var fødd og opvoxt i Smaabrøsta. Han afgik ved døden den 4de September paa en altfor jnar og sørgelig maade. Han var vel om morgenen, som han havde været hele sommeren, og røgtede sin dont som sedvanlig. Nævnte morgen skulde Kristian, hans ældste søn, som altid har været hos faderen, levere i Morris nogle kreaturer han havde solgt. Han tog da med til hjælp de to arbejdere han havde, og den gamle mand blev som ofte ellers igjen med den noget tilalder somme jente som har været husbestyrerinde nu i længere tid. Da han havde hjulpet dem

afgaarde var han inde i huset igjen og talte med hende lidt. Siden saa hun ikke mere til ham før hun begyndte at undres hvorfor han ikke kom ind til middag. Klokken var til to før hun begyndte at telefonere rundt til naboerne. Hans yngste søn, der bor en mil fra den gamle plads, var da heldigvis hjemme og kom da i hu og hast, og fandt baaden var borte. Han fandt den saa paa den anden side af fjøen som de bor ved og tvært over denne saa han sin far ligge, men da han roddede over til ham fandt han allerede død. Det blev vist aldrig opklaret hvorledes det er gaaet til, enten han har stupet da han skulde stige ud af baaden eller han har faat slag. Men aarerne var pent tilrettelagde i baaden. Det sandsynligste er derfor at han har jnublet og faldt imod baadkanten eller en sten; thi der viste sig en mørk flek i hans høire tinding; og en mand paa 73 aar har let for at jnuble og falde. Spørgsmaalet blir da hvad han vilde over laken efter, og jeg tror jeg har bejvareljen i det, at han var en ven af Pastor Dolven og imod preste gaarden var det jnnen fandt ham. Presten havde været til hans hus i sommer og da var Meckelson ikke hjemme, og det er troligt at han vilde over og jnakke en stund med ham.

Begravelsen foregik den 6te September under deltagelse af nær og fjern, som man siger. Der var en hel del fra Morris, saa kirken var fyldt til trængsel. Hvorom alt er, saa kom han her fattig og alene men blev begravet som en herremand, og det er vist at ingen kan saa en jnukkere bisættelse end han fik. Nu er der bare en igjen her rundt som var med ham paa seilskibet „Winter“ i 1861 og det er D. B. Lee i Town of Mora.

Saa tilslut vil jeg ønske en glædelig jul og et godt nytaar til „Samband“s personale og dets læjere, og dernæst et ønske at alle ifra Valdris vilde jende en beretning til bladet hvert aar om ikke mer.

Cyrus, Minn. den 18de December 1912.

Fra Peisfrakken.
Af N. O. Rvernen.

Kom nu nordmænd fra haugar og dalar og lad os igjennem de lange vinterastener sætte os ned som omkring peisen, i „Samband,” og fortælle smaastubber, som drager frem og opfrisker minder fra det hjem vi forlod. Jeg skal atter ta til tekst min Rorgestur.

Den 28de Juni 1906 kravlede jeg op Kloppebakkerne — huj, det var brat! — for nu skulde Samfrusletfjeldet og Synfjeldet atter betrædes. Kommen til en sæter, Tjærnset kaldet, opunder fjeldet, mødte jeg en rigtig snestorm saa snefonnerne laa oppaa væggene næste morgen, og koldt saa fjeldene laa hvide et par dage og naaletrærnes bar frøs i aasen. Den bedste vei til bygden skulde jeg nu tage ned igjen, men da jeg var kommen til Nafeten, en liden elv som rinder der mellem høie bjerge omfranset af skog, og da jolen atter var kommet frem med sit blide smil og fisken legte mellem stenene i vandet, var dette for mig et tryllesland i den brogede natur. Jeg banede mig vei nedester elven. Blev fremgang paa den ene bred stængt af de steile klipper, var det at hoppe over fra sten til sten til den anden bred. Men før jeg ved af det finder jeg mig paa Monjebakøiene, et sted som bragte tanken tilbage i fortiden og øiet til at speide omkring. Sus og andet som søgtes paa den vante plads var ikke at finde, bare slibestenslægret, der hvor gamle Knud Bladsen saa ofte havde sletet Ijaen sin. Her var det vi gutter og gutterne paa Bladsen om søndagene havde hatt stevner for at lege blandt fisken i elven, eller for at ta ud til sætervangene omkring paa besøg til budeierne. Paa disse besøg havde vi nok faat sande, at kvinden er lumefuld. De kunde til sine tider være smørblide, men var de i onde lunet da fik vi høre om madfriere og alffens fortrædelighed, som de

kunde finde paa, hvilket var ivært ndmygende for os, som gif der bare med ædle tanker i at øve næstekjærlighed ved at besøge dem.

Men, som jeg var træt af at filosofere over det forbigagne paa dette sted, lagde jeg veien om en skaatteteig oppe i Nafetfjöllien, hvor jeg saa mangen nat hadde sovnet i høet der i Beretiskaalen. Nu var der intet hø, men en liden slibesten som jeg lagde under hovedet og sov og kravlede op og ned paa drømmenes stige.

Da jeg vaagnet var jeg sulten og tænkte straks paa fisken i tjærnet næved, hvor jeg hadde stængt op nok saa mange. Men nu vilde den fordærvelige aborren ikke bide og var saa fhyld i at jeg, omend for første gang, maatte nedlade mig til at bli madfrier, og det hos Syver Bakken paa Øivasstølen, eller, som han ogsaa blir kaldt, Zutulshyer, fordi han er af en slægt med dette tilnavn fordi de er spræke karer med vikingemod.

Paa Veslestølen, hvor jeg overnattede, blev jeg kjennt med Even Solberg, søn til Ole Solberg, eller Brusvegutten, som han ogsaa blev kaldt baade før og efter han blev gift. Denne Even var herover senere et par aar, men er nu reist tilbage og har overtat sin fars gaard. Paa veien tilbage til bygden skulde jeg nu besøge igjen guldgruben ved Øvrerust, som jeg for længe siden hadde været med at aabne, siges og skrives med et mineffud. Den tid var det Hans Solberg, mangesidige kar fra gjætergut til skolelærer, kunstvæver, langesleispiller, organist og guldgraver m. m., som eiede gruben. Senere har det været andre eiere, som nok har gravet og mineret, men maatte gaa derfra med en lang næse. Saa maatte ogsaa jeg, for der var intet at se — bare som at en stor høne skulde ha sparket.

Vore forfædres store bygverk Rundebroen, bygget af sten i det tyttende aarhundrede var værd at betræde igjen. Og

fnart var jeg i Nordreland, hvor der ogsaa havde været byggefeber, saa at hvor der før var husmandshytter var det nu forvandlet til udseende af en herregaard. En jeg hilste paa var den over bygderne velkjendte Andrias Støen, som før pleiede at fare om paa handel og kjøbe skind. Nu er han svækket meget paa baade legem og sjæl, men havde nok lyst til at prate, men hukommelsen vilde ilaa feil. Senere er han død, har jeg hørt. Larsstuen, hvor morbror Ole med familie levede før de reiste til Amerika for en 30 aar siden, skulde jeg besøge. Men der var øde og tomt, ikke en vinde at se igjen af husene; og jeg kunde tænke mig hvilken ensomhed og tomhed der vilde tænke sig omkring dem, om nu nogen af mine søskendebarn, som der var opvokset, kom der igjen. Men de vilde muligens finde denne forunderlige runeskrift meislet ind i sten eller plet fra fordums dage, som jeg ikke kunde se der.

Numbølspionerer i Clayton og Fayette Co., Iowa.

Mf. G. Gregerson.

Ole Thoreson var født paa gaarden Bogstrand i Beggliid den 24de April 1833. Han havde to brødre, Thore og Tollef, der ogsaa kom hertil landet. De kom hid i 1865 eller 66. Tollef kom her i 70-aarene. Ole kom hertil med familie, de fleste af deres børn var født i Norge. Hans kone Liv Steinarson var en søster til vor jagtskriver Halvor Steinarson Kravik samt en møster til den bekjendte Numedalskorrespondent Hendrik Kravik. Ole og Liv Bogstad havde flere børn, nemlig Thorvald, Stener, Gunhild, Ingeborg og Halvor. Stener og Halvor er ugifte og bor her i nærheden. Stener er murmester af haandværk. Gunhild er nu for nogle aar siden gift for anden gang. Hendes mand er Edward Larson, søn af Peder Larson. De har fire børn. Hendes første mand

hed Thore Knudson, han var fra Beggliid, var smed af haandværk og boede i Madena, Iowa. De havde mange børn, hvoraf kun en pige, Miss Lina Knudson lever, de andre døde i en ung alder. Hendes to søskende Thorvald og Ingeborg døde efter at de var voksne omkring 20-aarsalderen. Ole boede ogsaa en tid i Texas med sin familie, men de fandt sig ikke tilfreds dernede; det var for varmt der. Efter noget over et aars tid der, kom de hid op igjen og bosatte sig paa nyt her i Highland, Iowa. Da Ole blev enkeemand fulgte han sit land og reiste til Hommes gamle hjem, Wittenberg, Wis. Han opholdt sig der i nogle aar, men fandt sig ikke rigtig tilfreds der, saa han kom hjem og opholdt sig dels hos sin broder T. T. Bogstrand, dels var han alene i et lidet hus, der tilhørte hans broder. For en syv-otte aar siden blev han rammet af et slagtilfælde og blev af nogle børn, som bragte ham mælk, funden bevidstløs paa gulvet. I denne tilstand blev han bragt til sin broder, hvor han var en tid, indtil han blev saavidt at de kunde flytte ham til hans datter, Mrs. Edward Larson, hvor han var til sin død, der indtraf den 29de April 1911. Han havde mistet omtrent takevnen og hans høire side var og forblev lam, saa han i alle disse aar før det meste holdt jengen. Han havde god rogt og pleie hos sin datter, hvor jeg besøgte ham af og til. Hans minde er mig inderlig kjær! Hans broder Tollef er en gammel ungkarl og har boet og bor fremdeles hos sin brordatter, Mrs. Edward Larson.

Thore T. Bogstrand, bedst kjendt under navnet T. Thompson bor nær Madena, Fayette Co., Iowa, hvor han havde kjøbt sig farm allerede i 1872. I 1873 blev han gift med Miss Ingeborg Danielson Hovda fra Dypdal. De har haft tre børn der voksede op, Thore, Daniel og Ole. De havde viit en datter der døde ganske ung. Hans søn Daniel blev sindsyng for nogle aar siden. De maatte bringe ham til sindsfygeashlet i Inde-

pendence, Iowa, hvor han døde og han blev derfra bragt hjem som lig. Thore Bogstrand havde lagt sig til en stor landeendelse derborte, som han for flere aar siden solgte til sine sønner. Thore og Ole driver nu hans gamle farm. De har købt mere land siden og driver sin farm mere som et mønsterbrug. De har gjort store forbedringer baade med husbygning og andre farmforbedringer. Thore, den yngre, er gift for nogle aar siden. Hans hustru er for en del Numedøl, da hun er en datterdatter til Ole Bladsen fra Vegglid, der boede i settlementen til sin død. Hendes fader er fra Sigdal og er lidt i slekt med Pastor L. L. Brevig, af Synoden, der har virket som missionær i flere aar i Afrika. Thore L. Bogstrand den yngre har to børn.

Gamle Mrs. L. Bogstrand var en datter til Daniel Knudson Gøvda og hustru Guri Nilson. De var begge fra Opdal. Mrs. Daniel Knudson var en søster til gamle Berget Oset. — Gamle L. L. Bogstrand (L. Thompson) har i de sidste 20 aar eller mere været en totalafholdsmand og er tilhørlig kristen. Han har længe været interesseret i foremaalet. Missionsagen ligger ham særlig nær. Han er forholdsvis rig mand, og han er altid glad. Naar der trænges en indkomstmæssig hjælp, som med glæde udføres. Han maatte søge sig en opebnet virksomhed, som han mærker efter sig selv. Han maatte være ganske uheldig og slutte hans korte liv med en modgang i deres tid.

flere
nær
Stravit
dent
nemlig
Stener og
murmester af
den gift for
søn af Peder

Thomp.
de fjo
med
havt tre
en datter
indsig for
i Snde.

David Knudson Gøvda og hustru kom hertil landet ganske tidlig. De var begge gamle da de kom hid. Det var vist Berget Oset, som hjalp dem til at komme hertil. De kom vist omkring 1860 eller 61. Ministerialbogen viser, at han var født 1795 og døde 10de Februar 1871. Hans hustru levede mange aar efter ham, men er nu død for flere aar siden. Daniel Knudson og hustru havde fem børn: Knud, Torand, Naje, Gunhild og Ingeborg. Knud har boet i Sverige og opholder sig vist der fremdeles, om han lever. Ingeborg, Mrs. L. Bogstrand er allerede omtalt, de øvrige af hans døtre skal omtales lidt senere. Daniel Knudson var i sin tid en slags bygdeprofurator. Han var skrivedygtig og var betragtet som et slags orafel i bygden. Var der klager som skulde skrives, eller en sag som skulde gaa for sig paa tingstedet, saa maatte altid Daniel være med som raadgiver, og hans raad blev altid fulgt. Han var snaraktig og havde altid svar færdig ved enhver anledning. Jeg vil anføre et eksempel herpaa: Da forenskrivere havde gennemgaaet en klage, som han havde skrevet ja han: „Den var godt stilet, men sludret skrevet Hr. Daniel.“ „Ja,“ siger Daniel: „G ha skrivi den te o læsa, e ha inkje skrivi den te o eta Hr. forenskriver.“ „Ja du Daniel, du har altid svar,“ siger forenskrivere og anerkjendte klagen. — Daniel døde et par aar efter at jeg kom hertil landet. Jeg saa og talte med ham kun en gang; jeg mindes ham som en hyggelig gammel mand, hans minde er mig kjært! Hans datter Naje, er gift med Peder Haugen fra Kore. De er bosatte, om de lever, ved Plandreau, S. Dak. Torand Danielson blev i Mai 1869 gift med Gunulf Svendsen fra Opdal. Han var enkemand fra Norge og kom hertil landet i 1867. Han havde fem børn, alle piger. Han boede her i min nærhed i nogle aar, da Torand havde købt sig farm her. Hun blev enke, men drev fremdeles farmen i nogle aar. Hun døde ved et ulykkestilfælde.

Hun havde været til byen og havde et ganske tungt læs paa. Det var sent paa aftenen, og hun havde formodentlig fjørt mod en stump. Hun blev ved stødet kastet af vognen og jaaledes beskadiget ved faldet, at hun, da der kom hjælp, blev bragt til den nærmeste nabo, Torfel Knudson, hvor hun døde efter nogle dages haarde lidelser.

Som før jagt, Gunnulf Eversen havde fem døtre, men jeg har glemt deres navne. Den ene af dem blev gift med Mr. S. Skarshaug fra Gol i Hallingdal. Hun døde ung, men efterlod sig flere børn, hvoraf nogle er døde, efter at de var voksne og havde stiftet familie. Jeg kjenner to af hendes sønner Ingebret og Henry. De er begge gifte og bor her i Marion. En af hans døtre var gift med en tysker ved navn Lang. De rejste til Oklahoma, hvor de, efter hvad der er fortalt, omkom i en cyclon, som gik over det strøg, hvor de boede. Den tredje af hans døtre blev gift med en Paul Ellengs; han boede en tid i Clermont, Iowa, men er for flere aar siden rejst herfra og er vist bosat i Minnesota. Den fjerde af hans døtre er gift med Pastor Manestad af den norske Synode. De har en stor familie og bor i Garretson, S. Dak. En af deres sønner er ogsaa allerede i prestegjerning inden Synoden. Den yngste af G. Eversens døtre døde nogle aar efter at jeg kom hertil landet og er det første lig, der blev jordfæstet paa Marion gravplads.

Kittel Pederson Kofa var født i Hjortdal i Telemarken, Norge; men han kom til Opdal ganske ung og betragter sig halvt som Numedøl. K. Pederson lever nu med sin tredje hustru. Hans første to hustruer var fra Numedal og derfor bør de omtales her. Han blev først gift med en enke, Margaat Lovson. Hendes første mand, Ole Hanson, var fra Telemarken. Hun havde to børn med ham, begge gutter, Hans og Lov. Ole Hanson druknede i Turkey river. Hans blev som før jagt

opfojret hos Salvor Salvorson (Grosjon) og bor ved Blooming Prairie, Minn. Lov Olson blev opfojret hos Selge Grønhoed fra Sigdal. L. Olson er gift, har en voksne søn og bor nær Gunder, Iowa. Han er en agtet mand, har indehavt flere tillidsposter i Town of Marion, ligesom han har været Notary Public i mange aar. Som før jagt, Kittel Pederson blev gift med Mrs. D. Hanson. Deres ægteskab blev kort; hun døde i 1859. Kittel Pederson giftede sig igjen i 1863 med Miss Gunhild Danielson Hova fra Opdal. Dette ægteskab blev ogsaa kort, hun døde i barfjælsjeng i aaret 1865. 3 Mai 1868 blev Kittel Pederson gift for tredje gang med Miss Marie Hanson fra Satersdal, Norge. Kittel havde været en dygtig arbejder. Da han blev gift med sin første kone var vist hun i en del gjeld. Han var ikke stærk nok til at opgive hendes bo til skifteretten. Da hun døde tog overformynderiet alt han havde arbeidet sammen til hendes to sønner og Kittel fik gaa fra alt bare med klæderne paa kroppen og sin aandsvage datter. Han maatte begynde vaamy igjen og arbejde sig op til velstand. Han har nu folgt sin farm og lever af sine penge. Han er dog rørig efter sin alder, da han er over 90 aar gammel. Han er en jelskabelig og særdeles hyggelig mand og mit ønske er at hans livsaften maa vedblive lys og lykkelig.

Lars Torfelson Haugan og hustru Margit Salvorson var begge fra Opdal. De kom hertil landet i den første del af 60-aarene. Deres fire børn, Luri, Theodor, Selga og Salvor var vist alle født i Norge. Lars havde som de fleste fra Opdal drevet som „stræppefræmmer“ i Sverige og tildels paa østlandet. Lars er død for flere aar siden. Hans hustru der var født i 1823 døde 24de Mai 1907. Deres datter Luri bor i Landa, Bottineau Co., N. Dak. Hendes mand er svensk. Theodor bor paa og er eier af sit fødested heri Highland. Hans søster Selga bestyrer hans hus. De er begge ugifte. Salvor

bor i nærheden af sit fødested. Hans kone er svensk af fødsel. De har fire børn, alle piger og født her i landet. Alle tilhører de Highland menighed.

Halvor S. Wikan kom hertil landet i 1869. Han var født paa gaarden Vikan i Vikangrænden som hørte til Opdal. Hans hustru Ulvild Brynjulfson var ogsaa fra Opdal. De har haft fem børn: Halvor, Bernt, Ingeborg, Luine og Lars. Halvor var født i Norge. Han er gift for et aars tid siden. Hans hustru er tysk af herkomst hendes pigenavn var Wijs Amanda Meiser. De har faaet sig en liden datter. Bernt er død for nogle aar siden. Han opholdt sig for sin helbreds skyld i Denver, Colo., hvor han døde paa et hospital og blev bragt hened igjen som lig. Deres ældste datter, Ingeborg, er gift for flere aar siden med Kristian D. Kristianson. Han var ogsaa født og opvokset her i nærheden. Hans bedste forældre var fra Nes i Hallingdal. Mr. og Mrs. D. Kristianson har to børn. De bor her i Highland, hvor de har kjøbt sig farm. Luine og Lars er hjemme hos sin fader. Hun styrer huset og Lars driver sin faders farm. Gamle Halvor S. Wikan har været svagelig en tid. Han blev rammet af et slagtilfælde sidste sommer, han mistede taleevnen, men har forøvrigt sine lemmers fulde brug. Han var ved kirken sidste gang vi havde gudstjeneste, et sted han altid har søgt trang til at besøge. De tilhører alle Highland menighed.

Bernt Johnson og hustru Serine Gregerson kom hertil landet i første del af 70-aarene. De havde seks børn, hvoraf de fire ældste var født i Norge. Bernt Johnson var svensk af fødsel, men kom til Nore ganske ung som møbelsnedker. Medens den nye vej var under arbejde gennem Runmedal fik Bernt fast arbejde i at forarbejde trillebaarer for veiarbeidet. Han blev om nogle aar gift, arbejdede fremdeles som snedker og bosatte sig i Opdal. Hans kone var en datter til Greger og

Helga Jønstelien. Hendes forældre rejste til Nomsdalen og boede der. Der var paa den tid flere som rejste did, da rygget fortalte at det var et rigtigt Gosen; men mange kom tilbage fattigere end de rejste og blandt dem ogsaa Mrs. Bernt Johnsons moder med sine tre børn. Hun fortalte mig selv, at hun betlede sig hjem til Opdal igjen. Hendes mand og eneste søn forblev i Nomsdalen. Hendes ældste datter var gift i Livrud Opdal, men er død for flere aar siden. Hendes anden datter, Mrs. Serine Johnson, kom, som før sagt, hertil landet. Og efter et kortere ophold paa et par steder her i nærheden, købte de sig land nær Wadena, Fayette Co., Iowa, hvor Bernt Johnson boede til sin død. Han døde forholdsvis ung neppe 50 aar gammel. Deres børns navne var John, Greger, Vergit, Helga, Ole og Albert. John og Greger er gifte med amerikanske kvinder; de bor i Fayette Co. Vergit var ogsaa gift med en som ikke var norsk. Hun er død for flere aar siden. Helga er gift med en Irlænder og gaaet over til den katolske kirke, saa de alle med deres familier kan siges at være tabte for vort folk og den lutheriske kirke. Ole bor paa sine forældres farm, er gift og hans kone er ogsaa noget af en Runmedøl, saa han er den eneste, med sin moder, der tilhører vor menighed. Albert er ugift og følger med et show company som akrobat, han skal være en mester i gymnastik, siges det. Waade Mrs. Serine Johnson og hendes yngre søster Golianna var født i Nomsdalen. Golianna kjendte jeg godt fra Norge. Vi arbejdede paa samme gaard i to aar. Hun var nogle aar yngre end jeg. Hun blev senere gift i Nore, og skal have en stor familie, hvoraf en del skal være komne hertil landet. Jeg kjendte hendes moder ganske godt, da hun af og til besøgte sin datter. Gamle Greger Jønstelien var et søskendebarn til min fader. Mrs. Serine Johnson lever og bor vist hos sine børn.

Som en af de sidst ankomne hertil settlementet fra Norge

kan nævnes Ole Erickson, Clermont, Iowa. Han var født Kofet eller Wikanciet, Opdal, den 25de November 1873, af forældrene Erick Anderson, svensk, og hustru Gjertrud Tollefson. Hans morfars navn var Tollef Larson, født paa Gutou i Opdal. Hans mormors navn var Gunhild Olsson, født paa Tønnebo samme bygd. De var fem søskende. Anne, Lars, Ole, Gjertrud og Ingeborg. Kun en af dem lever. Ole Erickson udbandrede til Amerika i Mars 1896 med dampskibet Germanic tilhørende The White Star Line. Han kom hid til Clayton Co., hvor hans møster Anne opholdt sig. Han har boet 11 aar i Iowa, to somre i Syd Dakota og en sommer i Nord Dakota. Af de 11 aar, han har opholdt sig i Iowa har han tilbragt seks aar ved Jewell Lutheran College, Jewell, Ia. Han har tildels virket som norsk skolelærer, særlig de aar han frekventerede skolen, for at tjene noget, saa han kunde fortsætte sit studium og tildels har han ogsaa siden af og til holdt skole. Hans tanke var at uddanne sig til prestegjerningen, men da han ikke havde nogen stærk helbred opgav han den tanke, og har senere været beskæftiget med farmarbejde, da han søgte sig heldigere ved at være ude i fri luft. Han har ikke sluttet sig til noget særskilt kirkesamfund, men han er altid med naar det gjælder kirkelige interesser baade i den menighed, hvor han opholder sig og paa missionsmarken. Han har to halvbrødre, Hans og Tollef, der bor hjemme i Norge. Han var tilstede ved branden af Jewell college den 30te November 1903, da han mistede alle sine eiendele af bøger og klæder osv. og slap saa vidt derfra med livet. To gutter brændte inde, deres navn var Burton Melang fra Rose Grove, Iowa, og Julius Pederson fra Bricehyn, Minn.

Ole har været godt likt af alle han er kommen i berøring med. Da hans møster Anne for nogle aar siden mistede sine to voksne børn, og hun var bleven gammel og skrøbelig, blev

han hendes alderdomsstøtte. Det kan saaledes siges til hans ros, at han udførte denne ansvarfulde gerning med en dygtighed og samvittighedsfuldhed, som glædede især hende og alle som kom i berøring med dem. Som en følge heraf, havde hun sat ham ind til sin arving, saa det lille hun efterlod sig tilfaldt ham efter hendes død. Ole omgaaes med den tanke, at han om en tid vil gaa tilbage til Norge, men det blir neppe noget af nu, da hans moder afgik ved døden sidste sommer, han har nu kun sin stedfader og sine to halvbrødre tilbage der. Da han ikke har nogen familie kan han færdes hvor han trives bedst. — Han er en særdeles snil og hyggelig ung mand.

Knudt Gudmundsen Quill, som døde 12te August sidste ledet, var født i Lomes aneks, Slidre, den 25de April 1827. Han bodde paa gaarden Qvil til han om vaaren 1867 reiste med sin familie til Amerika. Han bosatte sig i Town of Vernon, Dodge County, hvor han ganske snart efter købte sig farm, og der bodde han til sin død. Han var gift med Magnild Toftensdatter Traager, ogsaa fra Lomen. Hun døde allerede for over 43 aar siden, efterladende sig, foruden manden, otte børn som alle endnu lever. Deres navn er: Gudmund, i Sauk Center; Toften, i town of Sargent, Mower County; Anna, Mrs. Hanson, i nærheden af Willmar; Marit, Mrs. Anderson, i Langham, Sask., Canada; Jøran, Mrs. Kollo, i Town of Vernon; Ole, som bor paa sin fars gamle farm; Magnild i Sauk Center; Gurina i Minneapolis.

Knudt Quill var siden han kom til Town of Vernon medlem af St. Olavs menighed, og tog ivrig del i alt angaaende saavel kirkelige som hørgerlige gjøremaal, lige til sin død.

Badstuen ved Fagernes.

Sambands læsere vil erindre Amtsdirektør Dnstad's henvendelse til Amerikanere for Badstuen ved Fagernes, i No. 47, og hans afhandling om Bade og Badstuer, i No. 49. Det er os en glæde at se hvor inuvt Mr. Goldahl har betenkt sin hjembygd i denne forbindelse, og vi optar følgende fra „Valdres“ for 21de November, til oppmuntring for andre rumhændte sambygdinge. — Red.

„Bankier Wendig Goldahl, Nojeau, Minnesjota, har ved kirkesanger Skrutvold sendt kr. 300.00 — til frit bad for hans flegtinger i Skrautvaal — og han lægger til, at „naar det behøvijs meir ska e sendt meir.“ Hr. Wendig Goldahl er af disse, som til stadighed tænker paa barndomsheimen — paa sine flegtinger.

„For hans interesse for badstuejagen i almindelighed og Fagernes bad i særdeleshed, sender jeg ham paa styrets vegne min bedste tak ogsaa gjennem „Valdres.“

„Det er glædelig for alle disse, som arbeider for at faa opprettet folkebadene igjen at se, at jagen ogsaa har sine tilhængere paa den anden side af havet.

*

„Ved forgjefsten nu søndag til inntægt for inventar til badstuen indkom netto kr. 94.00. Interessjen er god for jagen. Det er mange som paa styrets vegne skulde ha tak for hjælpen den dag, men jeg tror nok, at Olav Moe i særdeleshed fortjener den største tak for al den underholdende gode musikk — for alle de lystige slaatter som skapte en vis rørelse i leiren.

„Naar jeg attpaa meddeler, at han ydede alt sammen gratis — for jagens skyld — saa er baade styret og de andre — kassjereren ikke at forglemme — godt tjent.

R. E. Dnstad.“

Ole Vig.

Daa eg har tenkt meg, at det kunna vera ein hugnad for mange av „Sambands“ læsere aa høyra lite um ein av dei menn, som paa ein jers forvitneleg maate hev arbeida for aa spreida ut aalmenuppllysning millom folk vaart, kom eg paa aa skriva lite um Ole Vig.

Den flegti som no liver kjenner honom for lite. Det er meir enn 50 aar sidan han døyde. I den tidi som gjenge er sidan har opplysningsarbeidet gjenge fram mykje fort. Fleire hundrad menn og kvinnur med rike gabur og opplysning har i denna tidi gjenge i braadden for dette arbeide og stræva med ein truskap og dug som er forvitneleg. For det er dei alle æra verd!

Eg meinar daa, at ein av dei fyrste paa dette omkverde blir aa untala den mann som her hev vore ein rudningsmann. Ole Vig sekk paa nokre faae aar gjort eit arbeid som for ein stor del er det grunnleggjende for alt dette opplysningsarbeide som der er stræva med i det fiste halve hundrad aaret. Betydninge av hans store arbeid har ikkje vore stort agta eller rettare sagt: det er ikkje mange som har forstaatt det. Grunnen til det kan ein finna i, at han var ein kampens mann og soleis maatte finna seg i aa vera jet paa som den der berre vilde mana til strid. Ein slik mann og ei slik rudningstid maa koma paa „historisk avstand“ for aa bli reteleleg handjama og dømd fraa sin rette hnsstad. Kanskje tidi enno er for kort. Ole Vig vart født den 6te Februar 1824 paa pladsen Vigmarki i Stordalen. Han døyde den 19de December 1857 og vart ikkje fuldt 34 aar gammal. Forældri hans og endaa meir hans besteforældri var fatige husmannsfolk. Vinje segjer ein staden, at det er stort aa vera født av godt folk, og Vig var født av „godt folk,“ um det so var av

fattig-folk. Farfar hans skal ha vore ein fers gaaverik far, daa det er fortalt um'n, at han skal ha lese ovanleg mykje og var fers flink til aa tala for seg. Det jama er det og jagt um far hans.

Det varme hjartelag og det mjuke sinn er det sagt, at Vig skal ha ervet fraa mor si. Ho var gardmannsdotter fraa Stoveraldsstad. Daa han var 5 aar gamal hadde han med hjelp fraa si mor lært aa lesa. Det var nok mor hans som ga honom lærdom dei fyrste aari, og han segjer sjølv, at han vart all dri trøyt av aa høvra paa alle dei historier ho fortalde honom fraa dei bøkar ho hadde lese. 6 aar gamal hadde han lese igjennom heile „Tusindbogen.“ Det er fortalt, at far hans ja ein gong um honom: „Han har so gøtt eit hjarta den vesle, og so har han so lett for aa tala ut det som røra seg paa hjar-tebotnen.“

Det er mykje truleg, at det er mori sin fyrste lærdom som har vore ei fyrloga fyr honom seinare i livet baade som skulemann og i alle hans skriftir. Han talar allstøtt med pris um den livande undervisning og der um ber alle hans skriftir vitnemaal. Han hadde ei fers gaave til aa skriva folkeleg. „I Norges elvelige døtre,“ segjer han: „Er ikke I det egentlige hjertesfolk paa jorden, og er ikke hjertet aandslivets kilde! Er det ikke fra eders tunger modersmaalet har sit levende utspring, og hvilke toner klinger vel saa vakkert som de der strømmer fra kvindens barm og bugger sig paa hendes læper.“ Ingen elska fedrelandet sitt varmare enn han. Og kjærleiken gjorde honom klarlynt. Han hadde ei sterk tru og arbeide trottugt med kjærleikens sterke arm. Og han saag ut yver fedrelandet sitt og glædde seg hjarteleg, naar han skyna at nofo godt vaks fram, og han trudde at det vilde koma ei opplysningstid fyr Norig.

Det er fortalt um ham, at han fraa barnedagarne av var

ein fers gløgg og flink gut og tidleg kom det paa tale, at han skal inn paa seminariet. Etter mykje stræv kom han ogfaa derin. 17 aar gamal vart han elev ved Klæbu seminarium.

Daa han var ferig med seminariet jekk han ein huslærerpost hjaa provst Magelsen i Naffjorden, der han var i 2 aar. Her jekk han baade tid og høve til aa granska dei kjære bøkane. Men det som kom til aa setja mest merke i livet hans, var at han i provst Magelsen sitt hus jekk høve til aa studera Grundtvig sine bøkar. Denne aandretningi maatte ferleg tiltala Vig.

Grundtvig sitt syn paa morsmaalet maatte vera nokoo, som Vig tykte godt um. Han bar fraa sine glædste barnedagar av minne derum. Fraa no av saag han med undrande ærefrygt paa mannen Grundtvig og arbeidet hans og var honom ein trugen læresvein. Han jekk nok finna ut, at Grundtvigs mange og store syner utyver kirkelivet, folkelivet og det borgerlige liv, stundom jett fram i eit tungt fortaaeleg maal, ikkje altid var so lett aa finna seg tilrettes i. Men ein mann som Vig med sin klarheit i tankar og maalføring arbeide seg lidt efter kvart fram til ei større og større syn paa saki, og ikkje nokon kunna bere enn han skriva slik at alle forstod honom.

Torgeir Magistad.

Prærieliv og kirkebygning i Amerika.

Efterfølgende lille stykke er tat ut av en avisartikel av D. B. i „Sogns Tidende.“

Jeg synes det gir et saa fornøielig billed av vore frænders liv over i vesten at det fortjener at komme i „Samband.“

So kom der etter kvart upp smaa bordspalver og lange torvhus. Smaa aakerstripor drog svarte strif i den grøne præria. Grammat tok til aa sinnaft, og gaadde at der ved eit underlegt hende var kome jaman ikkje so saa norske i ein kreins.

Og saa dei fyrste, stridaſte aari var over, og freiteaafarne tok paa breide jeg blaagrøne utyber viddi, kom tanken upp um aa saa jeg ei kyrkja.

Skivmune ſkipa jeg ſaman i lag og kom i hop, ſtundom i eit torvhus og ſtundom i ei bordsval og ſyddde og ſauma og kofte kaffi. Karane laut betala kaffien med ubluge prijer, alt til inkome for kyrkja. Karmenmerne kappajt um aa teikne jeg paa liſta. Han Lars gav \$25, han Ola \$50 oiv., og ſnart kunde dei tenkje paa og byggje.

Sjølvſagt var dei for egte norſke til at alt kunde gaa fyre jeg med fred og hjelpe.

Han Ola Hill (paa norſk Ola Haugen) ſom var jogning, vilde reint negta han Daniel Pederſen aa vera med, fordi han var Sunnfjording; men han Vosſa-Styrk meinte ein ſekk vera langmodig i kyrkjeſpurſmaalet. Dei kunde vera like bra friſtne ſunnfjordingane og ſtrilane, fordi um jogningane ikkje kunde ſemjaſt med dei. Za naar alt kom til alt ſo var me vel alle ſunnfjordingar for Vaarherre, ſa han.

Eit vandare ſpurſmaal var det, um dei kunde ha ſvenſkar med. Det var no berre tvo-tre av dei, og det var ſynd paa dei og, naar dei ſo gjerne vilde. Men nordmennerne var ikkje huga paa dei. Det vart no likevel til det at „gubbane“ ſkulde ſaa vera med, derſom dei „bekjende“ jeg til den reine lutherſke læra. Og han Bergensar-Elias meinte han ſkulde ſinna det ut. Det gjorde han og daa han raaka Oſcar Engløf i byen ſtraks etter.

„Me hev tenkt at de ſvenſkar ſkal ſaa vera med ojs i kyrkja derſom de hev den rette læra og held dykk til Luthers katekiſmus og Pontoppidanſ forklaring,“ ſa han.

Evensken meinte nof han var luthers, aal reit, men gav ſju tujan i nofan gubbe ſom het Pontoppidan. Han Elias meinte daa, at Engløf maatte vera ein hedning, og for det

vart ſvensken ſinna og „knyekade“ til bergensjaren i ſkallebeinet.

Etter dette vart ſvenskane viſte burt fraa „templets gaarde.“

Sjølvſagt var det mykje ſtrid um kvar kyrkja ſkulde ſtaa; men dei vann jeg hver alle vanſkar til ſlutt, og kyrkja vart bygd.

Dei ſekk jeg ein preſt fraa Minneſota, og han Ola Lian vart kloſkar. Han hadde ſlik ſin røyst han Ola, og ſo hadde han vore ſkulemeiſter, den tid han budde i Bismarck county. Han var no aaleine med berre klinkande ruſjarar der. Ruſjarne kunde kerkje leſa eller ſkrive, og han Ola vart ſom ein profet millom dei, og teken til alt. Daa rikſſtyret bygde ſkulehus aat dei, tok dei likſo godt han Ola til ſkulelærar. Fælt mykje engelfſ kunne han ikkje, men han fylkte inni med norſk, og ruſjarane var vel nøgde med han, til ſkuledirektøren kom ein dag. Daa laut han ſekja avſkil, men hadde daa vore ſo lenge at ruſjeborni i Bismarck county ſkreiv tolleg bra norſk.

* * *

ſdet jeg ſender ovenſtaaende vil jeg ſaa lov gjennom „Samband“ at ſende en hilſen til Sr. Bendix Holdahl, Roſeau, Minn. Jeg hadde den fornoielſe at treffe ſammen med ham paa en tur til Trondhjem forrige ſommer. Vi tilbragte et par rigtig hyggelige dage ſammen paa „Kong Gudrøds“ deef. Det gif paa med „historier“ fra øſt- og veſtland, mens ſolen la ſit gylodne ſkær over en række naturſcenerier av vidunderlig ſkjønhet.

Han vilde da abſolut engagere mig for „Samband“ og med journaliſternes 'tøielighet og høielighet' lovte jeg at ſkrive hvad jeg etter fattig leilighet formaadde. Naar jeg ikke allerede har indfriet dette løfte, ſaa ſtyldeſ det uteluffende en haardnakkert ſygdom, der har holdt mig i uviſkjombhet lige til den ſidſte tid.

Men, — „me ſkal koma um intje ſo braat.“

Saa en taf for „Samband“ for dette aar. Det er blit mig kjær, og jeg tør si, sjønt jeg staa fjernt fra de be- givenheter og forhold som der skildres, at jeg er en av tids- skriftets **opmerksomme** læsere.

Maatte vore frænder i vesten ha megen lykke med dette sit foretagende, og maatte „Samband“ bli et baand mellem dem indbyrdes, og ja — for den saks skyld gjerne berøre os paa denne side av „Blaamyra.“

Fram daa frændar!

Dale St. pr. Bergen, 27—9—12. Knut Nygaard,
lærer.

Svarvar'u.*

Eg maa jamen læ, naar eg kjem ihug han gamle Knut paa Bakka, „Svarvar'u,“ dei falla, forleis han kunna sita og fortelja den eine Ijugarriipa verre enn hi; og det morsome var at han tok det so alvorlegt. Eg trur plent at han meinte, at han kunde faa folk til aa tru, at han ja sant; ja eg for min part undrar meg paa, um han ikkje hadde fortalt deim so ofte, at det hadde vorte sanning for honom. Han vart ialfall vond, dersom me med ein slik likjom tvila paa det han sa. Ja, det var det eg vilde fortelja:

Eg hadde eingong vore paa reis og so fann eg paa aa kvila øyken litt der Knut budde, (like ved vegen). No hadde eg ved eit slumpehøve fenge meg satt i lite brennevin, og so ja eg til meg sjølv: „No saar du saa gamlen til aa fortelja um hendin- garne hans.“ Eg hev ikkje so krent lag til aa koma i god samrøda med gamalt folk — um eg no skjølv skal jegja so stort

* Soga er fraa Øystre Slidre, og hev saat ho av S. Skat- tebu.

eit ord — og det var daa ikkje lengje, iyrer me sat i fullt prat oppfoikka av svar sin gild „hyvert.“ „Det var ein svar bølge,“ sa eg. Det stod ein stor svarva trebølge burt paa skaapet. „Ma det er no nofo srap detta,“ kjem det fraa Knud, som med det sama sinn framatt ein brukt „bujs“ or tobakdaasen. „Det er no vel ikkje so greidt aa svarva ein slik kopp?“ jegjer eg. Ei lite togn. „Du hev svarva'n sjølv kanskje, eg veit du hev drivi det arbeide nofo?“

Ma eg hev nok fare med det lite iyrer; men no tek eg til aa vera so frankal, at det bli „kje nofo med meg med slikt.“ „Ja, du dreiv visst mykje med det før ei tid sidan, minnest eg, eg hev høyr. Var du ikkje burti andre bygdar ogsa imillom?“ Eg visste han hadde fortalt um ei slik ferd, og no sekk eg ho.

„Ma jau, eg var no eingong i Gudbrandsdalen aa svarva. Det var endaa paa ein gard heitte Storsland, um du kan hava høyr gjete det namnet?“ Jau, eg hadde daa det. „Han Gunnar Storsland vilde no ha alting so grust han maavita. So hadde han kome paa det, at han vilde ha svarva eit lytthus i eit stort tre, som stod iynna hagen der; men det var ingen der burte, som trudde seg til med det.“ —

„Nei, men du surøygde rare? Kunna det verta nofo lytthus i eit tre daa? det maatte daa vera eit ufyslegt stort eit?“

„Ja, eg har no ikkje jet maken forskje her i Valdres ell' andre stader, eg daa. Eg malde 12 alner oppigjenom det, og der svarva eg eit rum so stort, at det rundeleg kunde dansa 14 par der.“

„Nei, no hev eg aldri høyr paa maken. Du maatte vel saa mykje for det arbeidet daa? Men forleis sekk du svarva der langt uppi treet daa?“ Eg kunde sjaa det jmaarørde jeg kring munnien paa honom no, og eg hev sidan høyr det hadde jeg slik, naar han likjom var ibeit eller stod i ein skjønt. Etter

aa ha grave i tobaksdaasen etter ein ny „bus“, byrja munnen att ogso:

„Ja, eg hadde go dagløn dei dagarne eg stridde med det, so eg var vel fornøgd, og det jama var Storstad'n; han hadde beraadt seg paa bra mykje brennevin skulde du set, og han spara ikkje paa det, maa eg segja. Eg hadde svarva ein bolle taa ein taa kvisto paa det store treet, og taa brummen svarva eg pottausjer, og daa eg redeleg og rettiq hadde fenge reinsfapen min, slog Storstad'n den bollen halv med brennevin. „No driff du so mykje du vil hava,“ ja'n ved meg.

Me jette ofs daa paa kvar sin bradd paa bollen og draff brennevin med pottausjer, og var'n so drug tvert over, at me med ngd og neppe kunde raaffe aa skaale med ein annan.“

No vart busjen flutt over aat tobakdaasen att. Eg var uppatt med slaska, og so bar det iveg med smut. Dg hadde ikkje eg kome paa at fortelja honom, at eg meinte meg heimatt, so hadde han visst halde paa enno. Nei no miisrektnar eg meg visst; for no er han alt longo daud. Torgeir Magistad.

Jul i Vesterheimen. Augsburg Publishing House, Minneapolis, 1912. Pris 50 Cents.

Det er med fornøielse vi anmelder dette pragtbeste, som eksempel paa hvad et norsk-amerikansk trykkeri kan præstere. Det er et i alle henseender vakkert og behageligt julebeste. Baa-de indhold og udstyr er paa høide med det bedste vi faar se af det slags litteratur. Vi nævner først kunstbilaget „En ung mor,“ malet af vor yndede norsk-amerikanske kunstmaler Herbjørn Gauha, og gjengivet særdeles heldigt i farbetryk. Der er næsten en overflod af meget vel udførte billeder til behøring af det afvekslende indhold. Hvad dette angaar tjener det bedst at nævne forfatterne: Biskop V. Schjelderup; Theodor Caspari; Past. D. L. Kirkeberg; Paal Mørk; V. Astevoold; G. M. Bruce; N. N. Rønning; Prof. Nils Flaten.

Riste over bygdelagene,

med først hvert lags formand, dernæst det sekretær:

Valdris Samband, N. N. Weslen, 3109 Oakland Ave., Minneapolis, Minn.; N. M. Sundheim, Minneapolis, Minn.

Teleslaget, A. A. Trovaten, Fargo, N. Dak.; E. B. Salverson, Fargo, N. Dak.

Hallinglaget, Dr. Olaf Th. Sberping, Fergus Falls, Minn.; Prof. J. P. Hertsgaard, Kindred, N. Dak.

Numedølslaget, S. S. Strøm, Hillsboro, N. Dak.; C. C. Cnes-tvedt, Sacred Heart, Minn.

Gudbrandsdølslaget, Rev. L. P. Thorkveen, St. James, Minn.; Ivar Olstad, 1302 Washington Ave. So., Minneapolis, Minn.

Trøndelaget, konsul S. Bendek, Grand Forks, N. Dak.; Prof. J. Dorrum, Fergus Falls, Minn.

Nordlandslaget, Rev. J. A. Johansen, Spicer, Minn.; Julius Bauman, Carlton, Minn.

Sognslaget, Rev. J. A. Urnes, Osage, Iowa; Prof. E. P. Ron-nei, 1407 W. 5 St., Sioux City, Iowa.

Selbulaget, A. C. Serum, Halstad, Minn.; C. S. Uglem, Prince-
ton, Minn.

Bosjelaget, Rev. A. Fjstedal, 1138 N. Leavitt St., Chicago, Ill.; L. L. Forgerjon, Kiefter, Minn.

Sertesdølslaget, Bj. Bjørnaraa, Wauke, Minn.; G. Grundesen, Twin Falls, Minn.

Nordjordlaget, Rev. N. J. Meland, Lodi, Wis.; Rev. N. An-
derson, La Crosse, Wis.

Landingslaget, S. A. M. Steen, Northfield, Wis.; C. S. Beck,
Lafe Preston, S. Dak.

Totningslaget, John C. Gran, Spring Grove, Minn.; M. P.
Thune, 2247 Fillmore St. N. E., Minneapolis, Minn.

Isterdølslaget, N. T. Moen, Fergus Falls, Minn.; Ole Hoi-
berg, Kathryn, N. Dak.

Søndmørslaget, Dr. S. Fjelde, Abercrombie, N. Dak.; Rev. T.
Mørstad, Dwight, N. Dak.

Mjøsenlaget, Th. Gundersen, Beloit, Iowa; C. M. Enjum,
Sighovod, Ill.

Hadelandslaget, T. A. Walby, Hudson, Wis.; Per Jacobson,
Hudson, Wis.

Solunglaget, Amund Ntmo, Grand Forks, N. Dak.; C. M.
Berg, McIntosh, Minn.

Sigdølslaget, G. T. Brattellien, Rothsay, Minn.; G. T. Hagen,
Crookston, Minn.

Wisconsin Teleslag, Rev. E. E. Heberg, Blair, Wis.; John Fel-
sand. (Afdeling af Teleslaget.)

Jowa Telelag, Rev. A. J. Torgerson, Lake Mills, Jowa; T. G. Tweed, Lake Mills, Jowa. (Afdeling af Telelaget.)
Tinjølaset, Halvor Odegaard, Oldham, S. Dak.; Lars Stenjon, Oldham, S. Dak.

Sundals-Øffendalslaget, E. G. Gladwed, Lake City, Minn.; D. J. Graven, Towner, N. Dak.

Hardangerlaget, S. E. Tveit, Albert Lea, Minn.; S. A. Jordahl, Sioux Falls, S. Dak.

Stavangerlaget, Rev. C. J. Eastvold, Jewell, Jowa; Berthel L. Bellefon, Jewell, Jowa.

Søndhordlandslaget, Rev. L. D. Thorsen, Eagle Grove, Jowa; Oscar Ostrem, Jewell, Jowa.

Ringer, Odalen og Eidstogen Samlag, J. E. Jacobson, Dagen, N. Dak.; Christian Chr. Lund, Keenah, Wis.

Jordalag (Horder og Bergensere), N. S. Hofstad, Augsburg Sem., Minneapolis, Minn.; Roy Eide, 2414 4th St. N., Minneapolis, Minn.

Minneapolis Telelag, Hans Erickson; T. O. Dahl (Afdeling af Telelaget.)

Søndjordlaget, Rev. J. Medal, Hendrum, Minn.; Prof. J. L. Rydahl, Minneapolis, Minn.

Dvillingbyernes Stavangerlag, B. A. Clepp; Alfred Adjem.

Fuldstændige sæt af "Valdris Helsing"

for de 7 aar fra begyndelsen, Dec. 1903, til Okt. 1910 har vi endnu en del af. Der er ialt 30 hefter paa tilsammen omtrent 1300 sider. Forsynet med indholdsfortegnelser, og helst beregnet paa at bindes i 3 bind. Efter den oprindelige pris vilde et sæt beløbe sig til \$3.00. Vi vil sælge dem for \$2.50 hvert sæt i de oprindelige hefter, frit tilsendt.

FØRSTE AARGANG AF "SAMBAND," No. 31—42, Nov. 1910—Okt. 1911; 400 sider med indholdsfortegnelse og titelblad; nogle faa fulde sæt. De kan faaes for 75 cents frit tilsendt.

ANDEN AARGANG AF "SAMBAND," No. 43—54, Nov. 1911—Okt. 1912, 496 sider; titelblad og indholdsliste, frit tilsendt for 75 cents.

Bladet fuldstændig fra begyndelsen, 7 aar af "Valdris Helsing" og to aar af "Samband," Dec. 1903 til Okt. 1912, frit tilsendt \$4.00.

Valdris Helsing og Samband fra begyndelsen og opbetalt til Okt. 1913—fuldstændig for 10 aar—\$5.00.

Bestil fra A. A. VEBLEN,
322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

DEN KATOLSKE FARE.

Bogen om Gustav Adolf og Trediveaarskrigen og den katolske Fare i Amerika, af A. Fryxell, Dr. H. G. Stub o. a., indb. \$1.00, heftet 75 cents, portofrit, faaes ved at skrive til udgiveren, Rev. E. Jensen, 2516 14th Ave. S., Minneapolis, Minn. — Paa det kraftigste anbefalet af U. S. Senator Knute Nelson og kirkebladene.

Et Spørgsmaal til Forældre

Ønsker De at Deres børn maa have de samme interesser som De selv?

Ønsker De at Deres børn maa vedligeholde kærligheden til det folk fra hvilket de stammer?

Ønsker De at Deres gutter og piker maa omfatte med interesse de skoler som nordmænd har bygget, de kirker som nordmænd har reist, de foreninger og samfund som nordmænd har stiftet, det arbejde som nordmænd har utført i sit nye fædreland?

Ønsker De at Deres gutter og piker maa holde det for ære at de er nordmænds ætlinger?

Hvis De ønsker at disse ting maatte være og vedblive, da maa De faa Deres børn interesseret i læsning som fremholder nordmændenes liv og nordmændenes virke. At vække saadan interesse er den opgave som bladet NORWEGIAN-AMERICAN har sat sig. Vil De støtte denne opgave, saa faa bladet i Deres hjem. Frit prøveeksemplar faaes ved at skrive til

NORWEGIAN-AMERICAN

Dept. C.

Northfield, Minn.

HAVE YOU?

A Farm — A Stock of Goods — City Property
you wish to sell or exchange for other property?

Have you money to invest
in farm lands, city property or bonds? If so write to

H. INGVALSON

PHONE CTR 3736
MAIN 778

729 PLYMOUTH BLDG.
MINNEAPOLIS

Lutheran Publishing House

NORTHWESTERN BRANCH

719 Hennepin Ave. MINNEAPOLIS, MINNESOTA.

Vi har paa lager komplet udvalg af bibler, salmebøger og god literatur baade i det engelske og det norske sprog. Skriv efter katalog, der tilsendes frit. Skriv til vort Decorah, Iowa hus for pris paa indbinding af bøger, tidsskrifter, osv.

ANGELL, H. Oberst. Skottertoget. Et 300-Aars-Minde 1612—1912. 104 Sider stort Format med talrige Illustrationer..... 75c

EBBELL, BENDIX. Vort Fædreland. Historiske Digte for Ungdom. 91 Sider, smukt Bind 65c

Norges Historie. 1ste Binds første Del. Tidsrummet indtil ca. 800. Af Alexander Bugge, 268 Sider, stort format, Originalbind \$2.00

WLADIMIR MOE. Norske Storgaarde. Et Pragtverk, stort Format $9\frac{1}{2} \times 11\frac{1}{2}$. Talrige Illustrationer, Plancher og Billeder, 238 Sider. Originalbind \$3.50

Sendes til hvilkensomhelst Adresse til vedfœiede Priser.

The Free Church Book Concern

322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

PIANOER og ORGLER

Ikke for at vise frem noget billede, men for at faa tilladelse til at henlede Deres opmerksomhed paa vort store lager af instrumenter, da det vil interessere enhver musikelskende.

Skriv efter vor katalog og nævn hvad som ønskes, piano, pipeorgel, kapelorgel eller husorgel. Nævn "Samband".

Northwestern Music House,

CARL RAUGLAND

520 - 2nd Ave. S., Minneapolis, Minn.